

Doc. PhDr. Jan Eichler, CSc.

Legitimní a nelegitimní války po roce 1990

(Perský záliv, Afghánistán a Balkán)

Tato stať navazuje na článek od téhož autora ve Vojenských rozhledech č. 2, 2012, který se zabýval rozbořem legálních a nelegálních válek po roce 1990. [1] Pokračování je věnováno další klíčové otázce, kterou je legitimita či legitimnost použití síly v mezinárodních vztazích. Výchozí teoretickou inspirací jsou práce celosvětově uznávaného odborníka, jímž je bývalý ministr zahraničí Austrálie Gareth Evans. Ten v této souvislosti uvádí, že použití síly je legitimní v tom případě, že se prokáží jeho důvody. [2] Znamená to, že se musí potvrdit, že země, organizace či událost, proti kterým byla zahájena válka, skutečně představovaly vážnou a naléhavou hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. Nedílně s tím musí být předloženy důkazy, že daná hrozba skutečně existovala a že byla vážná a naléhavá. Legimitou jednotlivých v článku uvedených vojenských operací se již zabývala řada autorů, především mimo ČR. Přidanou hodnotou příspěvku je to, že se dané operace snaží hodnotit ve vzájemné souvislosti a při aplikaci jednotných kritérií.

Předchozí článek byl založen na myšlence, že válka je legální pouze za předpokladu, že RB OSN schválila obě rezoluce. První rezoluce říká, že daná událost, organizace nebo hnutí představují hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost, druhá rezoluce dává zmocnění použít proti takové hrozbě všech nezbytných prostředků. Naproti tomu legitimita srovnání s vymezením legality již méně souvisí s rozhodováním a jednáním OSN. Je tomu tak ze dvou důvodů.

Prvním z nich je skutečnost, že pojem hrozba používá nejenom RB OSN, ale často i samotné státy nebo jejich nejvyšší političtí či vojenská činitelé, aniž by přitom čekali na to, až daný stát, organizaci nebo hnutí za hrozbu označí také RB OSN. Druhý důvod vyplývá z toho, že důkazy o vážnosti a naléhavosti hrozby se mohou nalézt až po skončení ozbrojené akce, tedy až potom, co byla použita síla. A to už na OSN ani na její Radě bezpečnosti v podstatě vůbec nezávisí, OSN ani její RB to již nemohou ovlivnit.

Z výše uvedených skutečností vyplývá jeden zásadní závěr. Jestliže při posuzování legálnosti se musíme zabývat především tím, jak se k použití síly stavěla OSN a zejména pak její Rada bezpečnosti, pak při posuzování otázky legitimacy se tím již tolik zabývat nemusíme, protože to se zpravidla ukáže až po skončení ozbrojeného zásahu. A tím už se RB OSN se zpětnou platností nezabývá.

Chápání a vymezení pojmu legitimita války je v srovnání s legálností či legalitou méně striktní a je předmětem nekončících diskuzí. Vedle výše základního vymezení Garetha Evanse je základní inspirací tohoto článku také vymezení některých britských autorů, [3] kteří legitimitu vysvětlují ve dvou směrech. Především ji pojmají jako vnější rámec pro korigování odchylek od mezinárodně uznávaných pravidel. Ale zároveň s tím připouštějí, že se jedná o problematický koncept, protože mohou nastat případy, kdy se na legitimitu bude odvolávat ten, kdo chce utvářet nebo dokonce měnit mezinárodní pravidla.

Při aplikaci obecných zásad o legitimitě použití síly na konkrétní případy tato stať nechce a ani nemůže pokrýt všechny války, které za posledních dvacet let ve světě probíhaly. Zaměří na čtyři velké vojenské operace, které po skončení studené války vedly USA spolu se svými spojenci. Právě tyto operace totiž vyvolaly největší pozornost celosvětové veřejnosti, a také nejvyhrocenější diskuze o legitimitě. Tyto diskuze ještě ani zdaleka nejsou ukončeny, jsou stále velkým námětem.

Tato stať se tedy zaměří na operace ODS 1991 (první irácká válka), OAF 1999 (letecká válka NATO proti tehdejší srbsko-černohorské Svazové republice Jugoslávie), OEF 2001 (vojenská intervence do Afghánistánu) a OIF 2003 (druhá irácká válka). Bude je posuzovat především podle vymezení G. Evanse, tedy podle toho, zda se u nich potvrdily důvody, pro které byly zahájeny. Nedílně s tím se nad nimi bude zamýšlet i ve světle přístupu tří výše zmiňovaných britských autorů, a proto se bude zamýšlet nad tím, zda smyslem těchto válek skutečně bylo korigovat vážné odchylky od mezinárodně uznávaných pravidel.

Všechny tyto války měly dva společné rysy. Prvním z nich je, že ústřední úlohu při jejich zahájení i vedení hrály USA, které tím daly najevo, že stále cítí bezpečnostní odpovědnost jako v době studené války, kterou navíc rozšířily o další bezpečnostní perimetr. [4] A druhým společným rysem je, že se ve všech čtyřech případech jednalo o vojenské akce podle kapitoly VII Charty OSN. Ani v jednom případě se nejednalo o sebeobranu. To znamená, že důvodem pro zahájení války vždy bylo ohrožení míru a mezinárodní bezpečnosti.

Legitimita tzv. první irácké války: bezproblémová bilance

Dnes je všeobecně známo, že operace Desert Storm 1991 byla zcela legální, protože měla jasný mandát RB OSN, měla jak první, tak i druhou rezoluci RB OSN. První rezoluce, č. 660/1990, označila Saddámovo chování za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. Druhá rezoluce, č. 687/1990, dala zmocnění užít všech nezbytných prostředků. Ale tato operace byla velice významná a pozoruhodná i z hlediska legitimity. Z tohoto úhlu pohledu mají zásadní význam důvody, kvůli kterým byla zahájena. Jednalo se přitom o důvody vojenské, politické, mezinárodněprávní a ekonomické.

Vojenským důvodem byla především brutální vojenská agrese a po ní následující okupace, které se dopustil režim Saddáma Husajna. Tato skutečnost byla zcela zřejmá, naprosto nezpochybnitelná, nijak ji nezastíral ani sám Saddám Husajn. Všude byly k dispozici snímky postupu iráckých vojsk a jejich počínání na území Kuvajtu. Vojenský charakter tehdejší irácké hrozby vyplynul ze skutečnosti, že v roce 1990 měl Irák vůči Kuvajtu zdrcující vojenskou převahu, která spočívala především na milionové armádě. Pozemní vojsko mělo celkem 47 divizí a šest divizí republikánské gardy, v jejichž výzbroji bylo celkem 5500 tanků (z toho tisíc připadalo na v té době moderní a silné tanky T 72), téměř pět sty vrtnutíků nejrůznějších typů a silným dělostřelectvem. Ve výzbroji letectva byly především sovětské letouny Mig-23, Su-20, Su-24 a Su-25 a francouzské Mirage. [5] Naproti tomu Kuvajt měl pouze dvacetitisícovou armádu, jejíž pozemní vojsko se sestávalo ze šesti brigád vyzbrojených 245 tanky západní provenience. [6]

Pokud jde o politické důvody, bylo jich hned několik. Především bylo zcela nezpochybnitelné, že tehdejší arabský diktátor se dopustil závažných a nepřijatelných prohřešků, kterými byly zejména loupení, žhářství, rabování a nakonec i anexie suverénního

státu, který byl členským státem OSN. [7] Saddámova agrese představovala především záměrnou hrozbu politicko-vojenského charakteru, která potvrdila Saddámovo politické veličáštství směřující k ovládnutí co největší části arabského světa. Nedílně s tím se potvrdila jeho rozpínavost a odhodlanost použít k dosažení svých cílů i přímé vojenské agrese. Saddámův režim se tak stal i hrozbou pro *status quo* na Středním východě. Před řadou států celé této oblasti vyvstala otázka, co bude následovat po Kuvajtu, kam by mohl směřovat příští Saddámův výboj.

Všechny výše uváděné skutečnosti samy o sobě byly velice závažným mezinárodněpolitickým důvodem pro vytvoření mezinárodní koalice s cílem vynutit si stažení iráckých vojsk z území Kuvajtu a obnovení jeho suverenity. Proto se proti Iráku postavilo několik vlivných arabských států, a to nejen Saúdská Arábie a Sýrie, jakožto přímí sousedé Iráku, ale stejně tak i Egypt. Součástí koalice se stalo také sousední Turecko (významná islámská země), ale i tehdejší SSSR.

S mezinárodněpolitickými důvody velice úzce souvisejí i důvody mezinárodněprávního charakteru. Z hlediska mezinárodního práva bylo zcela nepřijatelné, že po Saddámově vojenském výpadu byl z mapy světa svévolně vymazán jeden stát světa. Zničení jednoho do té doby existujícího svrchovaného státu bylo velkou hrozbou pro celé mezinárodní uspořádání. Pokud by takto závažné provinění zůstalo nepotrestáno, mohla by Saddámova rozpínavost pokračovat dál nebo by se mohla stát inspirací pro další podobně uvažující diktátory. To samo o sobě bylo jasným důvodem pro použití síly vytvořené mezinárodní koalicí na základě jasného mandátu RB OSN. Zmocnění užít všech nezbytných prostředků zakotvené ve výše vzpomínané rezoluci č. 687/1990 bylo nejen základem legálnosti následující války, ale velice těsně se prolínalo a vzájemně doplňovalo i s potvrzením důvodů pro vyhlášení války. Legálnost se vzájemně doplňovala s legitimitou.

A konečně ekonomické důvody vyplynuly především z ropného bohatství Iráku a Kuvajtu. Saddám se po vojenském vpádu do Kuvajtu zmocnil jednoho celého státu, který stavem svých zásob ropy je spolu s Irákem, Spojenými arabskými emiráty, Íránem a Venezuelou na druhém až pátém místě na světě (100 mld. barelů) a spolu s těmito státy zaujímá stejné postavení i pokud jde o produkční kapacitu. [8] To generovalo přímou ekonomickou hrozbu především pro USA, ale také pro Japonsko, ČLR a další státy, jejichž ekonomiky jsou životně závislé na dodávkách ropy z Kuvajtu a z dalších zemí této oblasti. Kdyby Saddám býval ovládl Kuvajt natrvalo, pak by mohl kontrolovat až 30 % světových zásob kvalitní a lehce dostupné ropy. To by mu dalo možnost rozhodovat o její těžbě v celé této oblasti, zvyšovat její ceny na světových trzích, a tím si u odběratelských zemí vynucovat ústupky. A tak Saddámův hazardérský krok znamenal i hrozbu pro zachování růstu průmyslové výroby, pro udržení ekonomické prosperity, zvláště pak pro uhájení pracovních příležitostí. [9] Všechny výše uváděné důvody se plně potvrdily nejen samy o sobě, ale celkově ukázaly, že Saddámův vpád do Kuvajtu a jeho následné anektování byly natolik vážným porušením mezinárodních pravidel, že vytvořily situaci, za které vyhnání iráckých vojsk z Kuvajtu představovalo jedinou možnost, jak takovému porušení mezinárodních pravidel zabránit.

Můžeme tedy uzavřít, že v případě první irácké války se plně potvrdily všechny důvody, kvůli kterým byla vyhlášena. Plně se potvrdily vojenské, mezinárodněpolitické, mezinárodněprávní i ekonomické důvody. Ani po jejím skončení se nenašel jediný důvod, který by nebyl potvrzen nebo dokonce vyvrácen. Tato válka tedy byla nejen

legální, ale byla i zcela legitimní. Plně vystihovala tehdejší dobu, kdy USA usilovaly o nastolení nového mezinárodního uspořádání. Prezidentův poradce pro otázky národní bezpečnosti to vysvětlil slovy, že se „administrativa snažila o konsenzuální řešení vážných mezinárodních problémů“. [10] Mandát OSN se vztahoval výhradně a pouze na osvobození Kuvajtu, nevztahoval se na útok na Irák či svržení tamního režimu. Proto nebyl Saddámův režim zničen již v první válce.

Tab. 1: První irácká válka z hlediska legitimity

Potvrzené důvody války	Nevyřčené, ale přitom potvrzené důvody války	Nepotvrzené či zpochybněné důvody války
■ nepřijatelnost agrese	■ nedopustit, aby Irák kontroloval druhé a třetí největší naleziště ropy na světě	■ žádné
■ vojenská okupace Kuvajtu	■ nedovolit Saddámovi, aby získal ropnou zbraň k tzv. vydírání zbytku světa	
■ nepřijatelnost anexe členského státu OSN		
■ irácká kontrola kuvajtské ropy		
■ nepřijatelnost rabování a drancování		

Legitimita tzv. letecké války proti Srbsku v roce 1999 (operace Allied Force 1999): sílící pochybnosti

Tato válka byla zahájena ve zcela odlišné mezinárodněpolitické situaci, než tomu bylo v případě první irácké války. V čele USA již nebyl G. H. Bush, ale jeho nástupce Bill Clinton. A v Kremlu již nebyl M. Gorbačov, nýbrž impulzivní a těžko předvídatelný Boris Jelcin. Navíc na rozdíl od svého předchůdce již nebyl prezidentem SSSR, ale Ruské federace (RF) jakožto největšího a nejvýznamnějšího nástupnického státu někdejšího impéria. Ale ještě závažnější byla ta skutečnost, že vzájemné vztahy mezi USA a RF se za necelých deset let posunuly od někdejší věcné a partnerské spolupráce směrem ke konfrontaci.

Základní rámec neshody mezi USA a RF se vytvořil během rozšiřování NATO ve druhé polovině 90. let. To bylo ve své době často prezentováno jako proces šíření demokratických hodnot a norem, jako proces, který by i RF měla vnímat jako pozitivní, protože na jeho západní hranici přináší stabilitu a prosperitu. [11] Později se i někteří američtí experti vyjadřovali mnohem realističtěji a prozaičtěji. Např. Christopher Layne s odstupem sedmi let napsal, že ve skutečnosti šlo o to vyplnit mocenské vakuum ve střední a východní Evropě a že se v praxi jednalo o ukázkou uplatnění teorie *ofenzivního realismu*. [12]

Další příčinou sílící konfrontace mezi USA a RF se staly střety amerického a ruského přístupu k válkám na území bývalé Jugoslávie. [13] Nejvýstižněji to vyjádřil Samuel Huntington, když obě tyto země označil za terciální aktéry. Rusko stálo na straně pravoslavného Srbska a potažmo i na straně Srbů na území Bosny a Hercegoviny, pak

i v Kosovu. Naproti tomu USA v obou těchto případech podporovaly tzv. Muslimy. [14] Vše vyvrcholilo na přelomu let 1998/1999 právě na území Kosova, kde se vzájemné násilí vystupňovalo. Tváří v tvář tomuto vývoji Rusko hlasovalo pro tzv. první rezoluci (č. 1199/1998), která tamní vývoj označila za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. Ale poté spolu s ČLR bylo vždy proti tzv. druhé rezoluci, která by dala zmocnění užít všech nezbytných prostředků.

Když už bylo jasné, že tzv. druhá rezoluce RB OSN nebude schválena, přesunulo se řešení celého kosovského problému z celosvětové na regionální úroveň. Hybatelem použití síly se namísto OSN stalo NATO. [15]

Právě NATO na sebe vzalo hlavní zodpovědnost jakožto regionální mezinárodní organizace pro kolektivní obranu a bezpečnost. Mezi jeho nejvyššími činiteli převládá názor, že při takto vyhocené krizi by „nečinnost ve vztahu k vážné situaci v Kosovu podkopala jeho politiku, věrohodnost západních institucí a transatlantického vztahu“. NATO přijalo rozhodnutí zahájit vzdušné údery na vybrané cíle na území Kosova i Srbska, přestože k tomu nemělo výslovný mandát RB OSN, který by dal zmocnění „užít všech nezbytných prostředků a opatření“.

Stoupenci vojenského zásahu NATO se odvolávali především na morální a politické důvody. Tehdejší generální tajemník NATO Javier Solana poukazoval na nutnost zabránit dalšímu utrpení kosovských Albánců a předejít humanitární katastrofě vrcholící mimo území NATO. Zároveň s tím kladl důraz na povinnost NATO zhostit se nárůstu zodpovědnosti, který vyplynul ze skončení studené války. Na Solanovu argumentaci navazoval i americký prezident a spolu s ním i řada západoevropských politiků.

1. Snahy dodat legitimnost nelegálnímu použití síly

Tehdejší americký prezident Clinton hovořil o nutnosti postavit se na stranu trpících obětí a tím zajistit mír, svobodu a stabilitu v Evropě. [16] A ve stejném duchu navazoval i tehdejší britský premiér Tony Blair, který hovořil o brutalitách a barbarství v rozsahu, jaký už tehdejší Evropa považovala za překonaný. A k tomu pak dodal, že atlantičtí spojenci mají nástroje na to, aby zajistili spravedlnost, a mají také morální povinnost to udělat. [17]

Na ochranu lidských práv kladl velký důraz tehdejší italský ministr zahraničí Lamberto Dini. [18] Dále se do kampaně za vojenské řešení kosovské vydatně zapojil také tehdejší německý ministr obrany Rudolf Scharping, který hovořil o operaci Podkova, při níž měly být vypalovány desítky albánských vesnic a počet uprchlíků se měl blížit až k hodnotě půl milionu. [19] Velmi vehementně si při uvádění důvodů pro vojenské řešení kosovské krize počínal také tehdejší britský ministr zahraničí Robin Cook, který hovořil o nevídané teroristické kampani, o genocidě a o naléhavé výzvě k zásahu. [20] A zcela nejdál při vymezování důvodů vojenského řešení zašel prezident ČR Václav Havel. Ten v rozhovoru pro přední francouzský deník dokonce použil výraz, že „nálety, bomby nejsou vyvolány hmotným zájmem. Jejich povaha je výlučně humanitární“. [21] Z toho nakonec vznikla novinářská zkratka „humanitární bombardování“, která se dodnes velice hojně používá.

Důležitou úlohu při rozhodování hrál i jeden v té době nevyřčený důvod – byla jím **hrozba uprchlických vln**, kterou generovala činnost srbských vojenských a polovojenských (paramilitárních) sil v Kosovu. Již na přelomu let 1998-1999 bylo stále jasnější, že stupňující se konflikt by se dotkl základních zájmů evropských spojenců a v první

řadě pak Německa, neboť každé zhoršení situace na Balkáně znovu nastolovalo otázku uprchlíků. Stalo se smutnou ironií osudu, že letecké údery NATO vedly k ještě větším surovostem Srbů v Kosovu, a tím zahájily další vlnu uprchlíků. [22] Ta pak byla mnohem silnější než všechny předchozí násilnosti dohromady.

Všechny výše uváděné důvody byly vyřčeny v době, kdy už se vědělo, že vojenský úder na Srbsko nebude mít zmocnění užít všech nezbytných prostředků, a bude tudíž nelegální. Proto se věnovalo tolik úsilí a důvtipu na to, aby se zkonstruovala pádná a naléhavá argumentace, která by mohla vojenský zásah alespoň zdůvodnit, tedy legitimizovat. Záměr by se býval mohl naplnit za podmínky, že by se takto sestavované důvody skutečně potvrdily. Jenomže něco takového se nakonec nestalo.

2. Důvody, které měly válku legitimizovat

Vojenské vítězství samo o sobě nemohlo stačit k tomu, aby to tuto válku, která nebyla legální, alespoň legitimizovalo. Po skončení této tříměsíční vzdušné války doplňované pozemními souboji s UCK začaly vyvstávat vážné pochybnosti o věrohodnosti důvodů, kvůli kterým byla vůbec spuštěna. Týká se to čtyř hlavních důvodů, kterými byly masakr v Račaku, údajné genocidní operace Podkova, vypalování vesnic obývaných kosovskými Albánci, a v neposlední řadě i celkového počtu obětí na straně kosovských Albánců.

Pokud jde o první důvod, zprávami o masakru v Račaku dne 15. ledna 1999 vyvrcholil proces, během něhož se neustále zhoršoval obraz Srbů v očích celosvětové veřejnosti. Samotná událost v Račaku byla vnímána jako válečný zločin, a také jako zločin proti lidství. Sensibilizovala celý svět a v očích USA a většiny členských zemí NATO se stala posledním důvodem pro rozhodnutí řešit kosovskou krizi vojenským úderem. Ale hned po skončení války začaly sílit pochybnosti, zda skutečně šlo o masakr civilistů či zda se ve skutečnosti nejednalo o těla kosovských bojovníků převlečená do civilu. [23]

Zvláště silně je kritizována skutečnost, že finským patologům nebylo dáno dostatek času na to, aby mohli provést dokonalé forenzní testy lidských pozůstatků z Račaku. Nedílně s tím byla kritizována i skutečnost, že kosovskou ověřovací misi (KVM) OBSE vedl důstojník CIA William Walker, který postupoval velice svérázně, unáhleně a jednostranně.

Pokud jde o další důvody, ukázalo se, že vůbec neproběhla žádná operace Podkova. Stejně tak se nepotvrdilo systematické vypalování vesnic. Vůbec nejvíce zpochybňen klíčový argument, a to počet obětí na straně kosovských Albánců. Kritikové poukazují na skutečnost, že jich nebylo sto tisíc, jak se původně tvrdilo, ale méně, maximálně do dvou tisíc. Každé lidské oběti je nesmírná škoda, ale padesátinásobné nadsazení jejich celkového počtu je velice diskreditační. Na základě toho nejdůraznější kritikové, zejména pak kanadský generál Lawrence MacKenzie, docházejí k závěru, že se NATO v této válce nechalo oklamat, a že nakonec dokonce bombardovalo špatnou stranu. [24]

Výše zmiňované skutečnosti mají závažný dopad i na posuzování legitimity celé operace OAF 1999. Z pohledu britských autorů zmiňovaných v úvodu této stati [3] se velmi plasticky ukazuje, v čem byla výjimečnost této války. Především je bez diskuze, že jejím smyslem byla snaha korigovat Miloševičovu činnost, odchylující se od mezinárodně uznávaných pravidel. [25]

Kritikové zásahu mají mnoho argumentů ke zdůvodnění názoru, že tato válka byla nejen nelegální, ale že byla i nelegitimní. Stoupenci zásahu však namítají: Jaká existovala alternativa? Ze současného pohledu na situaci v tomto prostoru?

Tab. 2: Válka proti SRJ z pohledu legitimity

Potvrzené důvody války	Přehlížené skutečnosti	Nevyřčené důvody války	Nepotvrzené nebo zpochybnuté důvody války
■ vyvražďovací komanda arkanovců	■ vyvražďovací komanda „černých orlů“, která recipročně masakrovala kosovské Srby	■ obavy z uprchlických vln kosovských Albánců	■ masakr v Račaku
■ speciální policejní jednotky (JPNP)			■ operace Podkova
■ speciální policejní síly (PJM)			■ vypalování vesnic
			■ počet obětí na straně kosovských Albánců

Legitimita války v Afghánistánu: mimo pochybnost

Válka proti Afghánistánu byla zahájena dne 7. října 2001 pod kódovým označením Trvalá svoboda (Operation Enduring Freedom – OEF 2001). Od samého počátku byla všeobecně vnímána jako první odpověď USA na teroristické útoky ze dne 11. 9. 2001. Začala v době, kdy se tehdejší americké administrativě dostávalo projevů solidarity a podpory z celého světa.

Jejímu zahájení předcházela rezoluce RB OSN č. 1378 ze 14. 11. 2001, ve které Rada bezpečnosti OSN vycházela ze skutečnosti, že tím, kdo napadl USA, nebyl Afghánistán. V rezoluci přiřkla Talibánu zodpovědnost za to, že dovolil, aby území Afghánistánu bylo zneužito jako základna pro operace al-Ká'ida a že se území tohoto státu přeměnilo ve svatyni mezinárodního terorismu. Tvrdá dikce rezoluce vycházela ze skutečnosti, že vládnoucí režim nedostal své povinnosti účinně bojovat proti mezinárodnímu terorismu, kterou jasně vymezila právě Rada bezpečnosti ve své rezoluci č. 1373.

Rozhodování RB OSN vycházelo z principu přiřčení odpovědnosti (attribution of responsibility). Nebylo reakcí na přímou odpovědnost za agresí v klasickém slova smyslu jako například v roce 1991, kdy se jednalo o odpověď na iráckou invazi do Kuvajtu a na jeho následnou anexi. Rozhodnutí Rady bezpečnosti bylo uplatněním tzv. „but for“ přístupu. Znamenalo, že Afghánistán byl potrestán nikoli za agresí, „ale za to, co dovolil mezinárodní teroristické síti al-Ká'ida. [26] Takto pojatá rezoluce se brala za základ legálnosti americké vojenské odpovědi na 11. září 2001, a tak už v podstatě nikdo netrval na tom, aby se ještě čekalo na schválení další rezoluce, která by dala i „zmocnění užít všech nezbytných prostředků“.

Z dnešního pohledu to je poněkud škoda, jasný mandát by celou operaci postavil do lepšího světla. Celkově však vojenský úder na Afghánistán není z hlediska zapojení OSN zpochybňován, nevytýká se mu, že by byl nelegální. Důležité je také to, že během této války nebyly, například na rozdíl od války v Jugoslávii v roce 1999, žádné velké ztráty na životech civilního obyvatelstva, které by vzdušnou operaci nějak vážněji zdiskreditovaly, a které by se zpětnou platností vyvolaly polemiky o jejím celkovém smyslu. Nicméně, operace byla sice legální, ale problematičtější, dala se předpokládat

její délka. Mohla se provést jinak – např. zničit výcvikové tábory a dále pokračovat sofistikovanými operacemi jako byla likvidace bin Ládina.

Tab. 3: Válka v Afghánistánu z pohledu legitimity

Potvrzené důvody	Důvody, které nebyly potvrzeny, ani vyvráceny
■ přeměna Afghánistánu v základnu al-Ká'idy	■ teroristické útoky 11.9. 2001 byly naplánovány z území Afghánistánu
■ Afghánistán se stal základnou mezinárodního terorismu	
■ talibánská vláda odmítla vydat Usámu bin Ládina	
■ Talibán svou politikou představoval hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost v oblasti	

Legitimita tzv. druhé irácké války: selhání na celé čáře

Pokud jde o tzv. druhou iráckou válku, ukázali jsme si, že především nebyla legální, protože nedostala zmocnění užít všech nezbytných prostředků. Pro posuzování její legitimity jsou rozhodující důvody, kvůli kterým byla zahájena. Před jejím zahájením hovořil tehdejší americký prezident o dvou hlavních důvodech, kterými měly být existence iráckých ZHN a propojení mezi Saddámem a Usámou bin Ládinem. Důkaz by znamenal potvrzení, že se skutečně jednalo o naléhavou hrozbu. Ale na konec se nenašel důkaz ani pro jeden z těchto dvou hlavních důvodů, kvůli kterým byla válka zahájena. A tak operace Irácká svoboda 2003 neobstála ani z hlediska legitimity. Její oficiální zdůvodňování přineslo velkou blamáž a diskreditaci nikoliv Radě bezpečnosti OSN, jak naznačoval Dopis osmi z 30. ledna 2003. Skončilo diskreditací zcela jiných významných aktérů tehdejšího světa. [27]

Prvním zdiskreditovaným aktérem se stala administrativa 43. amerického prezidenta, v jejímž rámci se vedle samotného G. W. Bushe nejvíce angažovali především viceprezident Cheney, ministr obrany Rumsfeld a jeho první náměstek Wolfowitz. Dále došlo k těžké diskreditaci tehdejšího britského premiéra T. Blaira a jeho španělského kolegy J.-M. Aznara.

Velice vážné diskuze vyvolala tzv. druhá irácká válka také v Holandsku, které spolu s Velkou Británií a Španělskem tuto válku podpořilo nejen politicky, ale také vojensky, tedy nasazení jednotek od samého počátku. Na podzim roku 2009 byla v Holandsku vytvořena *Davidsova komise*, [28] a ta dospěla k velice kritickým závěrům ve třech hlavních směrech. Především tehdejší holandské vládě vytkla tzv. tunelové vidění, v jehož rámci se podporovala nelegální válka a stále se opakovaly pouze argumenty pro zahájení války. Další výhrada odsuzovala slepou podporu tehdejší americké administrativy a přezíravý vztah k těm spojeneckým zemím, které byly proti. A konečně zpravodajské služby byly zkritizovány za cynický postup vyznačující se tím, že pouze přebíraly z vnějšku přicházející tvrzení.

Velice tvrdé byly nejen závěry Davidsovy komise, ale také stanoviska řady nizozemských odborníků. Ti hovořili o politickém selhání, o podpoře nelegální a zločinné války (illegal and criminal war), o papouškování amerických tvrzení, o špatném politickém

rozhodnutí, o hrubé politické chybě, o nesprávném postupu, který vyústil v podporu války, již chyběla opora v systému mezinárodního práva. [29]

Velmi důležitou úlohu ve snaze o legitimizaci druhé irácké války sehrál zmiňovaný *Dopis osmi* z konce ledna 2003. Podobně jako v případě OAF 1999 se stalo kontraproduktivním, že se vymýšlely důvody, které ale nebyly podloženy nevratnými důkazy. A stejně tak se ukázalo, že tento obraz legitimacy chtěla vytvořit tehdejší administrativa USA, jež usilovala o prosazení nových mezinárodních pravidel a zásadní změny v politickém uspořádání islámského světa.

Velký význam měla skutečnost, že mezi signatáře Dopisu osmi a stoupence druhé irácké války se zařadil také prezident Václav Havel. Ten jej podepsal, přestože původně ani nebyl osloven. Dopis byl totiž určen premiérům, v českém případě Vladimíru Špidlovi. Po jeho odmítnutí svůj podpis připojil Václav Havel a při jeho zdůvodňování se pokusil legitimizovat válku tím, že argumentoval koncentračními tábory v Evropě na konci druhé světové války, kdy Američané nechtěli věřit, že by v Evropě mohlo něco takového existovat, a uvěřili, až když je spatřili na vlastní oči. Tím naznačoval, že stejně tak svět uvěří, až američtí vojáci v Iráku najdou jaderné zbraně.

Druhá válka v Iráku se stala válkou velice kontroverzní a stejný charakter má i její zpětné hodnocení. Do moderních světových dějin vešla jako ukázkový případ nejen nelegální, ale také nelegitimní války. Neměla mandát RB OSN a navíc neobstála z hlediska důvodů, kvůli kterým byla zahájena. Pod tímto zorným úhlem ji můžeme zpětně hodnotit dvěma základními způsoby – negativním a pozitivním. Oba dva pohledy přitom mají zásadní význam pro posuzování bezpečnostní a nakonec i strategické kultury hlavních aktérů dnešního světa.

Negativní způsob hodnocení nám ukazuje, že zahájení velké války bez mandátu RB OSN a bez dodání jasných a nesporných důkazů o závažnosti a naléhavosti hrozby pro mezinárodní mír a bezpečnost je typické pro takové politické elity, které ve svém postupu upřednostňují unilateralismus před multilateralismem, a které navíc mají sklony k militarismu, tedy k využívání vojenské síly k dosahování politických cílů. Negativního cíle – svržení režimu, jenž byl oficiálně vyhlášen za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost v oblasti – bylo díky vojenské a technologické převaze a přímému postupu, který nebral ohled na žádné výhody – dosaženo velice rychle. Bylo jej dosaženo určitě mnohem rychleji než v případě variantního řešení, kterým bylo další stupňování do té doby vyvíjeného politického a ekonomického nátlaku.

Naproti tomu *pozitivní způsob* hodnocení ukazuje, že při dodržování článků zakotvených v kapitolách V, VI a VII Charty OSN se lze zvláště v případě velmi silných států vyhnout úskalím unilateralismu a multilateralismu. Z hlediska OSN a její úlohy ve světě v době globalizace je mimořádně důležité to, že OIF 2003 velmi naléhavě ukázala na nezastupitelný a nenahraditelný význam několika skutečností. Předně je to charakter hrozby. Před zahájením války, do které je nasazeno téměř půl milionu profesionálních vojáků s nejmodernější výzbrojí, musí být dány jasné a nezpochybnitelné důkazy, že se jedná o vážnou hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost.

Dále musí být jasné, že se jedná o hrozbu natolik naléhavou, že už není možné ji odvrátit nijak jinak než nasazením ozbrojených sil, které mohou v souladu s články č. 42 a č. 43 zahrnovat pozemní, vzdušné nebo i námořní jednotky. A v neposlední řadě by žádná velká válka neměla být zahájena dříve, než budou vyčerpány všechny možnosti mírového řešení, které jsou zakotveny v článku č. 33 kapitoly VI v rámci Charty OSN.

Teprve potom je možné přistoupit k naplňování článků obsažených v kapitole VI, kde už se píše o akcích proti hrozbám pro mezinárodní mír a bezpečnost.

Kontroverznost druhé irácké války a její velice těžké důsledky zákonitě vyvolaly i vyhrčené diskuze, které již trvají několik let. Z hlediska OSN a její bezpečnostní kultury je zásadně důležité, že zejména její Rada bezpečnosti dokázala v těžkých chvílích soustředěného nátlaku odolat, a že nedala zmocnění k použití síly v případě, kdy nebyly dány žádné jasné důkazy o naléhavosti hrozby a o důvodech pro zahájení války.

Tab. 4: OIF 2003 z pohledu legitimity

Oficiální důvody války	Míra potvrzení důvodů	Dopad na posuzování legitimity války
■ irácký program ZHN	■ nepotvrzen	■ jednoznačně nepříznivý
■ propojení mezi Saddámem Husajnem a Usámou bin Ládinem	■ nepotvrzen	■ jednoznačně nepříznivý
■ Saddám užil ZHN proti svému vlastnímu obyvatelstvu	■ potvrzen	■ nepomohl, protože byl vytažen až několik měsíců po zahájení války, a tak byl důvodem dodatečným

Závěrem

Tato studie se zabývala čtyřmi válkami, které proběhly po roce 1990 a v nichž klíčovou úlohu hráli tři američtí prezidenti. První z nich byla jak legální, tak i ilegální. Při její přípravě byly dodrženy všechny základní normy zakotvené v Chartě OSN, zároveň se plně respektovala nezastupitelná role OSN. Co se týče úlohy OSN v mezinárodních bezpečnostních vztazích to bylo doslova zlaté období multilateralismu a potažmo i skvělé období pro činnost OSN na poli mezinárodního míru a bezpečnosti.

První irácká válka mj. upozornila na skutečnost, že když stálí členové Rady bezpečnosti OSN mají zájem posuzovat hrozby nikoli individualisticky, ale z hlediska jejich dopadu na mezinárodní mír a bezpečnost, pak se mohou dohodnout na společných závěrech, a také na společných postupech proti těmto hrozbám. Takový přístup je pak přínosem nejen pro věrohodnost a mezinárodní prestiž OSN, ale především pro mezinárodní mír a bezpečnost a potažmo i pro všechny stálé členské státy RB OSN.

Tab. 5: Války po roce 1990 z pohledu legálnosti a legitimity

	Legálnost	Legitimita
■ ODS 1991 (Operation Desert Storm)	■ ANO	■ ANO
■ OAF 1999 (Operation Allied Force)	■ NE	■ částečně zpochybňovaná
■ OEF 2001 (Operation Enduring Freedom)	■ nepotvrzená, ale ani nezpochybňovaná	■ vůbec nezpochybňovaná
■ OIF 2003 (Operation Iraqi Freedom)	■ NE	■ NE

Druhá válka přišla o osm let později. Ukázala jak výrazně se za tak krátkou dobu změnily vztahy mezi stálými členskými státy RB OSN. Tato instituce se opět rozdělila

na stoupence a odpůrce použití síly. V důsledku toho byla následující válka proti Jugoslávii nelegální, protože dva stále členské státy RB OSN, Rusko a Čína, odmítly hlasovat pro zmocnění užít *všech* nezbytných prostředků. Během její přípravy se OSN de facto vrátila k dědictví studené války, kdy dvě východní mocnosti obvykle vetovaly návrhy tří mocností západních.

Z pohledu OSN a její úlohy v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti význam této války spočíval v tom, že otevřela rozsáhlou mezinárodní debatu na téma použití síly v případech, kdy nejde o mezistátní válku či ozbrojený konflikt, ale kdy se naopak jedná o zastavení násilí uvnitř suverénních států. Dlouhodobě probíhající debata na toto téma ukázala, že úloha OSN, zvláště pak text Charty OSN, se mohou stát rukojmím v argumentaci mezi stoupenci a odpůrci použití síly uvnitř suverénních států. S odstupem času se potvrdilo, že samotná Charta nemusí znamenat překážku, že naopak může dobře sloužit jako základ pro legálnost použití síly i v tom případě, kdy mezinárodní společenství usiluje o to, aby bylo zastaveno násilí vnitrostátního charakteru.

Třetí válka byla zahájena jako odvěta za teroristické útoky z 11. 9. 2011. Pod vlivem této skutečnosti se v dané době netrvalo na tom, aby RB OSN jednala také o druhé rezoluci, která by obsahovala větu o zmocnění užít *všech* nezbytných prostředků. Ale zároveň s tím tato válka byla bezesporu legitimní, neboť se potvrdily důvody, kvůli kterým byla zahájena.

Zcela nejvýznamnější a nejzávažnější se stala čtvrtá válka, oficiálně nazvaná operace Irácká svoboda 2003. Ta byla jak nelegální, tak i nelegitimní. Během její přípravy se OSN, Rada bezpečnosti, dostaly pod silný nátlak dvou zemí, USA a Velké Británie, které prosazovaly vojenské řešení. Následně se RB OSN rozštěpila ještě výrazněji než během studené války. Na přelomu let 2002-2003 tak byla OSN vystavena velice vážné zkoušce, která prověřila podstatu jejího přístupu k mezinárodnímu míru a bezpečnosti na samém počátku 21. století.

Vážnost zkoušky představované americko-britským tlakem na použití síly proti Iráku nejvýstižněji zhodnotili D. Deudney a H. Maull, když napsali, že kdyby George W. Bush v roce 2003 býval přesvědčil Radu bezpečnosti a kdyby býval získal mandát na změnu režimu na základě nepravdivých údajů a velmi pochybných domněnek, pak by velmi vážně utrpěla i věrohodnost a legitimnost celé Rady bezpečnosti. [30] Je nesmírně důležité nejen pro OSN jako takovou, ale pro celé mezinárodní společenství, že tato vážná zkouška dopadla dobře, že OSN se v ní nezdiskreditovala a neztratila svoji věrohodnost jako mezinárodní organizace usilující o zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti.

Z průběhu událostí týkajících se těchto čtyř významných válek po roce 1990 můžeme vyvodit závěr, že OSN i nadále bude taková, jakou ji budou chtít mít stálí členové Rady bezpečnosti. Budou-li hledat společné přístupy k bezpečnostním hrozbám, budou-li usilovat o kompromisy a vzájemné porozumění, pak OSN může i nadále sehrávat důstojnou a důležitou úlohu. Ale pokud budou postupovat jednostranně, jako tomu bylo např. na přelomu let 2002-2003, pak může být OSN oslabována nebo paralyzována a nadále také kritizována, přičemž skutečným viníkem nebude OSN, ale ti politikové, kteří budou postupovat příliš asertivně.

Poznámky k textu a užitá literatura:

- [1] EICHLER, Jan, Legální a nelegální války v dnešním světě, *Vojenské rozhledy*, 2012, roč. 21, č. 3, s. 17-29, ISSN 1210-3292.
- [2] EVANS, Gareth, When is it Right to Fight?, *Survival*, Vol. 46, No. 3, 2004.
- [3] GRIFFITHS, Martin-O'CALLAGHAN, Terry-ROACH, Steven C. *International relations: the key concepts*. London: Routledge, 2008, s. 187.
- [4] CARPENTER, Ted Galen, The Hagiography of Mr. Holbrooke. *The National Interest*, Number 119, May/Jun 2012, s. 80.
- [5] *Military Balance 1990-1991*, London, International Institute for Strategic Studies, 1990, s. 105-106.
- [6] Tamtéž, s. 109.
- [7] DUPUY, R. Ernest, *Historie vojenství: Harperova encyklopedie*, Od roku 1700 do války v Perském zálivu, 2. díl, Praha: Forma, 1997.
- [8] V tomto směru se odhady a údaje poněkud liší podle toho, zda je poskytuje Mezinárodní energetická agentura, BP Statistical Review, Arabské středisko ropného výzkumu (APRC) nebo Francouzský ropný ústav.
- [9] SOROS, George, *Pour l'Amérique contre Bush*, Paris, Dunod, 2004.
- [10] SCOWCROFT, Brent, A World in Transformation. *The National Interest*, No. 119, May/Jun 2012, s. 7.
- [11] Např. tzv. bratislavský projev Václava Havla, pronesený dne 18. 9. 1999, Převzetí ceny sv. Vojtěcha, Bratislava, dostupné na www.vaclavhavel-library.org/cs/vaclav-havel/dilo/projevy.
- [12] LAYNE, Christopher, *The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present*, Cornell, 2006.
- [13] 24. 3. 1999 NATO zahájilo jedenáctidenní leteckou operaci Spojenecká síla (Allied Force) proti Svazové republice Jugoslávie, s cílem zastavit násilné jednání vůči albánskému obyvatelstvu Kosova ze strany Srůb. NATO požadovalo souhlas Rady bezpečnosti OSN s vojenskou intervencí, ten však nebyl poskytnut kvůli vetu Ruska a Číny. Tyto dva státy později podaly návrh na ukončení intervence, který podpořila ale jen Namibie, a tak návrh nebyl schválen. Konflikt skončil 11. června 1999, kdy jugoslávský vůdce Slobodan Milošević vyhověl požadavkům NATO přijmutím rezoluce RB OSN č. 1244. 12. července 1999 vstoupili do Kosova na základě rezoluce č. 1244 vojáci KFOR za účelem dosažení trvalého míru a stability v oblasti postižené válkou. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Severoatlantick%C3%A1_aliance.
- [14] „Bosňáci“, muslimští Slované, z politických důvodů nazývaní **Muslimové**, respektive bosenští Muslimové (s velkým M), byli poprvé uznáni jako samostatná národnost v roce 1971 během celojugoslávského sčítání lidu. Podle tohoto sčítání byli v Bosně a Hercegovině nejpočetnějším národem Muslimové (v r. 1971 39,57 % obyvatel), v celojugoslávském srovnání se jednalo o třetí nejpočetnější národ. Podle poslední komunistické ústavy z roku 1974 byla BaH deklarována jako „socialistický demokratický stát lidí a socialistické samosprávné demokratické společenství pracujících lidí a občanů, národů Bosny a Hercegoviny – Muslimů, Srůb a Chorvatů a příslušníků dalších národů a národností, které v ní žijí“. Dějiny Bosny a Hercegoviny, *Wikipedie, internetová encyklopedie*, dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Bosny_a_Hercegoviny.
- [15] Spojené státy, Velká Británie a téměř všechny další členské státy NATO odporovaly snahám o zavedení **pravidla souhlasu Rady bezpečnosti OSN s vojenskými operacemi Aliance**, mezi které patřila např. operace v Srbsku v roce 1999. Nutnost souhlasu OSN požadovala Francie, Rusko a Čína. Aliance NATO tvrdila, že by takové pravidlo podlomilo autoritu Aliance, Rusko a Čína by útok na Jugoslávii vetovaly a stejně tak by mohly dělat i v budoucnosti, čímž by vlastně zmařily všechny potenciál a účel Aliance. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Severoatlantick%C3%A1_aliance.
- [16] CLINTON, Bill. *Stabilising Europe*, 24. 3. 1999 Clinton's statement, dostupné na <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/303693.stm> [4.4.2010].
- [17] BLAIR, Tony. 10. 6. 1999. *A victory for civilization*, dostupné na http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/365925.stm [4.4.2010].
- [18] DINI, Lamberto, Taking Responsibility for Balkan Security, *NATO Review*, Autumn, 1999, No. 3, s. 4.
- [19] **Operace Podkova** je jednou z nejkontroverznějších epizod ve válce v Kosovu v r. 1999, především proto, že existence tohoto plánu byla nikdy prokázána. Bývalá bulharská ministryně zahraničních věcí Naděžda Nejkina uvedla, že vláda v Sofii předala zprávu NATO, přestože zpravodajské služby upozorňovaly, že informace nemohou potvrdit. „Když takové údaje existují, je logické, že je postoupíme našim partnerům.“ Dokument představil veřejnosti tehdejší ministr obrany Rudolf Scharping,

který tvrdil, že nále zpravodajských služeb je důkazem Miloševićova plánu etnických čistek. Podstatou dokumentu, který bulharská zpravodajská služba pojmenovala Operace Podkova, je výsledek „analýz událostí z ledna a února roku 1999, které provedli bulharští zpravodajští analytici“. Vznikl na základě zpráv pozorovatelské mise OBSE, podle kterých se jednotky srbských sil nacházely bezprostředně na okrajích Kosova, což bulharské analytiky navedlo k názvu Podkova. Obsah operace Podkova nebylo nic jiného než opakování starého plánu na „odsun“ Albánců, jehož autorem byl Vaso Čubrilović. Během střetů v r. 1999 bylo z Kosova vyhnáno přibližně na 800 000 Albánců. Zdroj: <http://www.vaseljenska.com/vesti/potkovica-iskovana-u-sofiji/>; další prameny: <http://wikipedie.blogspot.cz/2008/02/operace-podkova.html>; HENNING, Dietmar, *It Began With a Lie*, German TV report refutes government propaganda in Balkan War, 1 March 2001.

- [20] Dostupné na news.bbc.co.uk/2/hi/europe/375797.stm.
- [21] Moi aussi je me sens albanais, *Le Monde*, 29.4. 1999.
- [22] KAMP, K.H., L'OTAN après le Kosovo, ange de paix ou gendarme du monde? *Politique étrangère*, 1999, Vol. 64, No. 2, s. 255.
- [23] Pathologist, 'No Kosovo massacre', *BBC News*, 19 January, 1999, dostupné na <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/258529.stm>.
- [24] MacKENZIE, Lewis, We bombed the wrong side? *National Post*, 6.4. 2004, dostupné na <http://www.globalresearch.ca/articles/MAC404A.html>.
- [25] **Slobodan Milošević** (1941-2006), bývalý jugoslávský prezident. Je mu připisována hlavní role při rozpoutání několika válek v 90. letech na Balkáně. Zasáhl do většiny konfliktů v bývalé Jugoslávii, které začaly v létě 1991 ve Slovinsku a pokračovaly téhož roku v Chorvatsku a na jaře 1992 v Bosně a skončily až koncem 90. let v Kosovu. Za válečného zločince jej poprvé označil v červenci 1998 Senát USA, v květnu 1999 jej ICTY obvinil z válečných zločinů v Kosovu. V dubnu 2001 byl uvězněn v Bělehradě a v červnu 2001 byl vydán do Haagu. Stal se prvním hlavou státu v historii, kterou soudil mezinárodní tribunál kvůli obvinění z válečných zločinů. Ve vězení prodělal srdeční příhodu a trpěl vysokým krevním tlakem. To byly také důvody k častému odkládání soudu, před kterým se zodpovídal z válečných zločinů, ze zločinů proti lidskosti a z genocidy. Byl nalezen mrtvý v cele ve věznici v nizozemském Haagu. Dostupné na http://zpravy.idnes.cz/v-haagu-zemrel-slobodan-milosevic-dl6/zahranicni.aspx?c=A060311_132256_zahranicni_jba.
- [26] CONTE, Alex, *Security in the 21st Century*, London: Ashgate, 2005, s.108.
- [27] **Dopis osmi** – dopis osmi evropských státníků z 30. 1. 2003 na podporu války proti Iráku, *Vojenské rozhledy*, 2012, č. 3, str. 26, 28; též http://cs.wikipedia.org/wiki/Dopis_osmi.
- [28] *New Invasion Report: Dutch Government Misrepresented Case for Iraq War*, by NRC Handelsblad Staff.
- [29] *Dutch Davids Commission Releases Report on Dutch Government*. The “Davids Commission,” an independent Dutch commission chaired by Willibrord Davids, former head of the Dutch Supreme Court, released its 551-page report today...themoderatevoice.com/59192/dutch-davids-commission-releases-report.
- [30] DEUDNEY, Daniel – MAULL, Hans, How Britain and France Could Reform the UN Security Council. *Survival*, Vol. 53, No. 5, October-November 2011, s.122.

Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. To zahrnuje činnosti související s obranou:

- a) území České republiky,
- b) vzdušného prostoru České republiky,
- c) infrastruktury nezbytné pro obranu státu.

V souladu s článkem 5 Severoatlantické smlouvy se ozbrojené síly České republiky rovněž podílejí na přípravě ke kolektivní obraně území spojenců NATO, a to prostřednictvím cvičení, aliančního obranného plánování a účasti v zahraničních operacích.

Z Obranné strategie České republiky, chváleno vládou ČR 26. 9. 2012.